

Počeci razvoja sestrinstva u predškolskim ustanovama

Ljiljana Vučemilović, zdravstvena voditeljica
Dječji vrtić Sunce, Zagreb

O počecima razvoja sestrinske djelatnosti u dječjem vrtiću piše istaknuta zdravstvena voditeljica, Ljiljana Vučemilović.

Sve do 1979. godine zbog nedorečenosti zakonskih odredbi o oblicima i programskoj strukturi sadržaja društvene brige o djeci predškolske dobi te nepostojanja odredbi o zdravstvenoj zaštiti djece u predškolskoj organizaciji, glavne medicinske sestre u dječjim vrtićima svoje zadaće na području higijene, prehrane i zdravstvene zaštite djece strukturiraju i obavljaju prema svojoj osobnoj profesionalnoj procjeni. Izmjenama i dopunama *Zakona o društvenoj brizi o djeci predškolskog uzrasta* iz 1979. godine uvedene su nove programske obveze kojima je jasnije precizirana zdravstvena zaštita djece u predškolskim ustanovama. Izmjene i dopune navode kako 'predškolske odgojno-zaštitne organizacije udruženog rada zbog ostvarivanja primarnih programa djece obavezno udružuju i rad medicinske sestre s višim obrazovanjem koja ostvaruje zadatke stručnog zdravstvenog nadzora koji proizlazi iz mjera posredne i neposredne zdravstvene zaštite djece, prema zadacima i u suradnji s liječnikom primarne zdravstvene zaštite'.

No, unatoč revidiranim zakonima i usvojenim *Mjerama zdravstvene zaštite djece u predškolskim organizacijama* (Skupština Saveza zajednica,

1983.), praksa je zahtijevala izradu jedinstvenog modela i definiranja načina provođenja zadaća na zdravstveno-preventivnim programima. Cjelovit integrirani pristup koji se primjenjuje u dječjem vrtiću zahtijevao je također od više medicinske sestre znanja, vještine, i poznavanje metoda integriranog pristupa kako bi mogla odabrati najbolje načine ostvarivanja prije svega primarnih zadaća, onih koje se odnose na brigu za zdravlje i zdravstvenu zaštitu djece rane dobi, ali i ostalih zadaća unutar odgojno-obrazovnog procesa. Suradnja s liječnicima primarne zdravstvene zaštite tijekom dužeg razdoblja bila je dobra, korisna i kvalitetna, no posljednjih je godina, zbog nejasnog načina financiranja i obveza suradnje, kvalitativno narušena. Zdravstvene voditeljice znale su koliko je ta povezanost nužna u ostvarivanju kvalitetne i svrsishodne zdravstvene zaštite djece predškolske dobi. Početkom 80-ih organiziraju se u manje radne skupine, općinske aktive i bave se specifičnom problematikom vezanom uz zadaće djelovanja i status glavne sestre u dječjem vrtiću.

U tom razdoblju povezujemo se sa stručnjacima Zavoda za zaštitu majki i djece iz Zagreba, današnjom Klinikom

Zdravstvene voditeljice u dječjim vrtićima sve više preuzimaju i ulogu edukatora

i promotora zdravlja i zdravih stilova života

za dječje bolesti u Klaićevoj. U to nam je vrijeme kolegica Slavica Vukelić iz Zavoda bila doista velika pomoć i podrška. U suradnji sa Zavodom sustavno se počinje pratiti primjena stanja uhranjenosti djece o kojoj skrbe vrtići i novih prehrambenih normativa koje je Zavod za zaštitu majki i djece izradio 1986. godine. Važno je u duhu regularnosti tadašnjih naputaka napomenuti

i kako je Skupština Saveza zajednica usvojila *Mjere zdravstvene zaštite djece u predškolskoj organizaciji s uputama za provedbu*, što je znatno olakšalo regulaciju provedbe.

Pojavljuje se i potreba za izradom jedinstvene zdravstvene dokumentacije koja će omogućiti preciznije praćenje provedbe zdravstvene zaštite djece te poduzimanje određenih mjera i postupaka. Zajedno sa Slavicom Vukelić radna skupina viših medicinskih sestara dječjih vrtića izrađuje *zdravstvenu dokumentaciju za dječje vrtiće*, prema područjima djelovanja, koja je i službeno verificirana i na taj način postaje obveznom u primjeni u svim dječjim vrtićima. Njome se omogućuje jedinstven način uvida u područje zdravstvene zaštite djece i provedbu preventivno-zaštitnih programa u dječjim vrtićima. Tih je godina radna skupina viših medicinskih sestara dječjih vrtića zajedno s predstavnicima Zavoda za zaštitu majki i djece izradila i stručni materijal *'Elementi higijenskog standarda'* kao pomoć u kvalitetnijem obavljanju zadaća na području higijensko-sanitarnih uvjeta u vrtiću. Ova dva stručna materijala uvelike su olakšala rad višim medicinskim sestrama u dječjim vrtićima i na neki način odredila prioritete u našem djelovanju. Istovremeno Zavod postaje i mjesto kontinuirane edukacije, usavršavanja i razmjene iskustava dobre prakse medicinskih sestara dječjih vrtića. Samim time mijenja se i uloga i zadaće više medicinske sestre – zdravstvene voditeljice u dječjem vrtiću. Medicinska sestra uz jasno definirane zadaće koje ostvaruje prema dogovorenim smjernicama, svoja stečena znanja i vještine prenosi i na odgajatelje, suradnike i širu zajednicu, sve više preuzima i ulogu edukatora i promotora zdravlja i zdravih stilova života. Ravnopravno sudjeluje i radi u djelovanju stručnog tima vrtića i svojim stručnim znanjem participira u multidisciplinarnom pristupu radu.

2000. godine više medicinske sestre dječjih vrtića osnivaju svoju podružnicu pri Hrvatskoj udruzi medicinskih sestara (HUMS), što pruža dodatnu

U suvremenu sestrinsku praksu duboko su utkana brojna etička načela poput autonomnosti, neškodljivosti, pravičnosti, odanosti, istinoljubivosti, odgovornosti i povjerljivosti. Sestrinstvo se razvijalo od priručnog njegovanja do samostalne profesije prateći socijalne promjene, razvoj medicine te drugih bazičnih i društvenih znanosti.¹

mogućnost kvalitetnijeg povezivanja i djelovanja. Zdravstvene voditeljice vrtića okupljene u podružnici HUMS-a iznjedrile su cijeli niz stručnih materijala, uputa i letaka kao pomoć u radu svima koji skrbe o djeci predškolske dobi kao i široj zajednici u kojoj djelujemo. Aktivno sudjelujemo u radu brojnih seminara, kongresa, simpozija, okruglih stolova. Svojim stručnim doprinosom promoviramo predškolski odgoj i skrb o djeci rane i predškolske dobi, te provodimo zdravstvenu skrb u skladu s najvišim standardima medicinske struke.

Podružnica je vrlo aktivno radila i na implementaciji sestrinskih kompetencija u sustav predškolskog odgoja u RH. Utemeljenost i metodologija rada zdravstvenih voditeljica u predškolskom sustavu odgoja i obrazovanja danas, definirani su kroz djelokrug rada viših medicinskih sestara (Radna skupina Podružnice medicinskih sestara dječjih vrtića Zagreb, 2009.).

Iz djelokrug rada

Zdravstvena voditeljica vrtića medicinska je sestra s usvojenim stručnim znanjima iz medicinskih znanosti, ali i društvenih, bihevioralnih, komunikacijskih vještina, organizacijskih modela i procesa zdravstvene skrbi (procjena, planiranje, provedba, evaluacija) koje implementira u odgojno-obrazovni rad u svojoj proširenoj ulozi medicinske sestre u zajednici. Unatoč velikim pomacima u djelovanju viših medicinskih sestara u dječjim vrtićima, te postignutim rezultatima, ne možemo biti zadovoljni statusom definiranim u Zakonu o predškolskom odgoju. Naime, prema tom Zakonu, unatoč velikom zalaganju i djelovanju

u sustavu te publiciranju stručnih radova, zdravstvenim se voditeljicama uskraćuje pravo na napredovanje u sustavu u kojem djeluju zajedno s odgajateljima i stručnim suradnicima. Smatramo to velikom nepravdom i još jednom važnom zadaćom na kojoj trebamo raditi u vremenu koje dolazi. Jačanjem svojih profesionalnih, moralnih, etičkih i drugih kompetencija cjeloživotnim učenjem, zdravstvena voditeljica dječjeg vrtića danas ima priliku svoja stečena znanja i vještine iz područja medicine i srodnih znanosti prenositi u područje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi te na taj način ostvaruje i svoju najvažniju ulogu – a to je briga o zdravlju najmlađih.

Literatura:

1. *Etički kodeks Hrvatskog udruženja medicinskih sestara*, HUMS, Zagreb, 1995.
2. *Poslovi zdravstvenog voditelja u dječjem vrtiću*, Radna skupina Podružnice medicinskih sestara dječjih vrtića Zagreb, 2009.
3. *Etičke promjene kroz povijest sestrinstva*, Izvornik: Bioetika kao temeljna dimenzija suvremenog sestrinstva Zagreb, 2008.
4. *Podsjetnik o pravima i dimenzijama društvene brige o djeci predškolskog uzrasta*, Skupština Saveza zajednica društvene brige o djeci predškolskog uzrasta, 1979.
5. *Zakon o društvenoj brizi o djeci predškolskog uzrasta*, Zagreb, 1975., 1981.
6. *Program odgojno-obrazovnog rada u dječjem vrtiću*, Zavod za prosvjetno pedagošku službu SR Hrvatske, 1979.
7. *Program mjera zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece u dječjim vrtićima*, Ministarstvo zdravstva, Zagreb, 2002.
8. Mihalić, I.: *Načela sestrinstva u vrtiću*, Dijete, vrtić, obitelj, br. 61, Zagreb, 2010. str. 30-32

¹ Izvor: 7. konferencija medicinskih sestara s međunarodnim sudjelovanjem 'Bioetika kao temeljna dimenzija suvremenog sestrinstva': knjiga sažetaka / Kalauz, Sonja (ur.). - Zagreb: Zdravstveno veleučilište, 2007.